

Nederlands JTF-programma 2021-2027

Analyse op noodzaak tot strategische milieubeoordeling ('SMB-Screening')

Provincie Zuid-Holland, namens 3 intermediaire instanties JTF

31 oktober 2022

Project Nederlands JTF-programma 2021-2027
Opdrachtgever Provincie Zuid-Holland, namens 3 intermediaire instanties JTF

Document Analyse op noodzaak tot strategische milieubeoordeling ('SMB-Screening')
Status Definitief
Datum 31 oktober 2022
Referentie 133905/22-015.518

Projectcode 133905
Projectleider Ir. A.H.J. van Kuijk
Projectdirecteur K.A. Haans MSc

Auteur(s) Mr. C.P. Guillon, V.M.C. Ketelaars MSc MBA
Gecontroleerd door Ir. A.H.J. van Kuijk
Goedgekeurd door Ir. A.H.J. van Kuijk

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	ALGEMEEN	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Beoordeling op programmaniveau, niet op projectniveau	7
1.3	Leeswijzer	7
2	DUIDING VAN DE 6 REGIONALE DEELPROGRAMMA'S	8
2.1	Inleiding	8
2.2	Regionaal deelprogramma Groningen-Emmen	10
2.2.1	Spoor 1 - Een nieuw economisch perspectief	10
2.2.2	Spoor 2 - Groen perspectief	10
2.2.3	Spoor 3 - Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief	11
2.3	Regionaal deelprogramma IJmond	12
2.3.1	Spoor 1 - Vernieuwing en versterking van de regionale economie met focus op innovatie ten behoeve van een groene staalindustrie en diversificatie van de economie	12
2.3.2	Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur met focus op diversificatie van de IJmondiale economie	13
2.3.3	Spoor 3 – Wendbare en weerbare beroepsbevolking met focus op een transitie naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt	14
2.4	Regionaal deelprogramma Groot-Rijnmond	14
2.4.1	Spoor 1 – Vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens	14
2.4.2	Spoor 2 - Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële keten	16
2.4.3	Spoor 3 - Wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC	16
2.5	Regionaal deelprogramma Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost	17
2.5.1	Spoor 1 - Investerings in onderzoek en innovatie	18
2.5.2	Spoor 2 - Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie	18
2.5.3	Spoor 3 - Een wendbare en weerbare beroepsbevolking	19
2.6	Regionaal deelprogramma West-Noord-Brabant	19
2.6.1	Spoor 1 - Vernieuwing en versterking van de regionale economie	20
2.6.2	Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur	20
2.6.3	Spoor 3 - Wendbare en weerbare beroepsbevolking	21
2.7	Regionaal deelprogramma Zuid-Limburg	22
2.7.1	Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie: circulaire innovatie en toepassingen	22
2.7.2	Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur: circulaire fundament	23

2.7.3	Spoor 3 - Een wendbare en weerbare beroepsbevolking: circulaire human capital agenda	23
3	JURIDISCH KADER	25
3.1	De SMB-richtlijn	25
3.2	Uitvoering van de SMB-richtlijn in Nederland	26
3.3	Gerelateerde regelgeving	26
3.4	Gerelateerde jurisprudentie van het Europees Hof	27
4	METHODOLOGIE VOOR SCREENING NAAR EVENTUELE NOODZAAK TOT STRATEGISCHE MILIEUBEOORDELING	28
5	RAADPLEGING CONFORM ARTIKEL 3, LID 6 VAN DE RICHTLIJN	31
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN SMB-SCREENING	32
	Laatste pagina	34
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
	-	

1

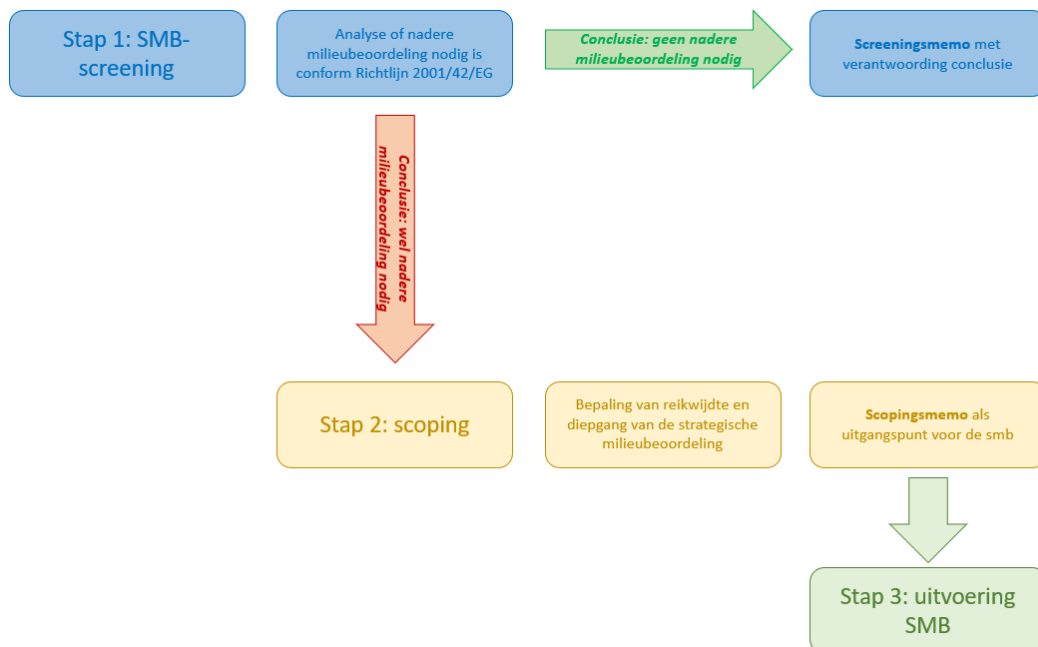
ALGEMEEN

1.1 Inleiding

De Europese Commissie heeft onder de begrotingsperiode 2021-2027 een nieuw fonds geïntroduceerd: het Fonds voor rechtvaardige transitie (in het Engels het *Just Transition Fund*, afgekort tot JTF). In dit document wordt dan ook 'JTF' gebruikt als aanduiding van het Fonds voor rechtvaardige transitie.

Op grond van de Europese regelgeving ten aanzien van het Cohesiebeleid dienen de geprogrammeerde activiteiten in het JTF-programma te voldoen aan de Richtlijn inzake de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's¹. Met een verklarende notitie² heeft de Europese Commissie houvast gegeven, hoe de navolging van deze richtlijn over het voetlicht moet worden gebracht. Door tekstuele verschillen tussen de Engelse en Nederlandse versie van deze notitie wordt in dit rapport uitgegaan van de Nederlandse versie. De richtlijnen geven 3 stappen weer in de volledige beoordelingssystematiek (zie afbeelding 1.1), waarbij SMB staat voor strategische milieubeoordeling.

Afbeelding 1.1 Grafische weergave van 'stappenplan' uit Richtlijn 2001/42/EU

¹ Richtlijn 2001/42/EG van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's.

² 'Uitvoering van Richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's'.

Stappen 2 en 3 zijn hiermee voorwaardelijk; wanneer uit de analyse op noodzaak tot strategische milieubeoordeling (verder: 'SMB-screening') (stap 1) geen noodzaak tot milieubeoordeling blijkt, vindt geen opvolging met stappen 2 en 3 plaats. Dit rapport omvat de SMB-screening van het Nederlandse JTF-programma op basis van het programmadocument dat de geplande acties (actielijnen) beschrijft, gestructureerd naar de 6 regionale transitieplannen (stap 1 conform afbeelding 1.1). De SMB-screening vindt plaats aan de hand van de definities en reikwijdte van de Richtlijn 2001/42/EG en naar de 2 dimensies uit Bijlage II van deze Richtlijn.

Dit rapport behandelt de zuivere vraag vanuit de Europese Richtlijn of er al dan niet een nadere milieubeoordeling noodzakelijk is. Deze primair juridische analyse doet geen afbreuk aan de ambities en intenties van het gehele programma JTF Nederland 2021-2027 om juist ten positieve bij te dragen aan de energietransitie en daarmee positieve effecten voor het milieu en de leefomgeving te bereiken. Dit rapport is een onafhankelijk extern oordeel, dat als bijlage bij het programma door de Beheerautoriteit (UVB) kan worden ingediend bij de Europese Commissie (als upload in SFC).

Het JTF-programma in Nederland bestrijkt 6 afgebakende gebieden naar COROP-regio's (NUTS3):

- 1 Groningen-Emmen:
 - NL111 Oost-Groningen;
 - NL112 Delfzijl en omgeving;
 - NL113 overig Groningen;
 - Gemeente Emmen;
- 2 NL323 Groot-IJmond;
- 3 NL335 Groot-Rijnmond;
- 4 NL341 Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost;
- 5 NL411 West Noord-Brabant;
- 6 NL423 Zuid-Limburg.

De Nederlandse Beheerautoriteit (BA) JTF is Uitvoering van Beleid, een agentschap van Ministerie SZW. De JTF BA wijst 3 regionale Intermediaire Instanties (II's) aan en heeft de verantwoordelijkheid voor toetsing van hun regionale deelprogramma's op naleving van eventuele milieuverplichtingen bij deze 3 II's gelegd:

- II voor Groningen (deelprogramma 1) is het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN),
- II voor West-Nederland (deelprogramma's 2 en 3) is MA Kansen voor West (gemeente Rotterdam),
- II voor Zuid-Nederland (deelprogramma's 4, 5 en 6) is Stimulus Programmamangement (provincie Noord-Brabant).

Deze SMB-screening is uitgevoerd door een samenwerking tussen de adviesbureaus Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs en ERAC. In dit document presenteren zij de resultaten van de SMB-screening voor alle relevante doelstellingen en specifieke actielijnen voor het Nederlandse JTF-programma 2021-2027. Om tot de gepresenteerde conclusie te komen, hebben zij de geplande acties (actielijnen) in de regionale Nederlandse JTF deelprogramma's 2021-2027 en de Territoriale Just Transition Programma's (TJTP's) nauwgezet bestudeerd en gezien conform de richtlijnen en instructies van de Europese Commissie. Hierbij hebben zij zich enerzijds verdiept in de Europese documentatie, criteria en technische richtsnoeren. Anderzijds hebben zij zich verdiept in de programmadocumenten zoals deze door de BA en de 3 II's bij de Europese Commissie zijn ingediend.

Vanuit expertkennis op zowel milieu en duurzaamheid als op JTF en andere Europese fondsen, hebben de bureaus samen een analyse per specifiek regionaal deelprogramma uitgevoerd en de conclusies verwoord naar de opzet van Bijlage II bij de Europese richtlijnen. Deze analyse is uitgevoerd op het niveau van de specifieke voorziene acties/actielijnen/projectsoorten in de 6 individuele TJTP's en de respectievelijke 'hoofdstukken 2' in het JTF programmadocument. Deze aanpak is per ieder TJTP te herkennen in de rapportage hierna.

1.2 Beoordeling op programmaniveau, niet op projectniveau

De gevraagde SMB-screening richt zich op de programma's in hun integraliteit. Als uit deze integrale analyse wordt geconcludeerd dat de programma's tot significante impact op het milieu leiden, kan het nodig blijken om een daadwerkelijke strategische milieuanalyse uit te voeren. Deze bestaat dan uit de SMB-scoping (stap 2: vaststellen van reikwijdte en diepgang), gevolgd door de aldus afgebakende SMB-analyse (stap 3), zoals ook staat weergegeven in afbeelding 1.1.

Hierbij dient te worden aangetekend dat het op voorhand niet bekend is welke projecten zich exact zullen aandienen om in aanmerking te komen voor financiering binnen de programma's. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat ook als voor een programma wordt geconcludeerd dat géén noodzaak tot strategische milieubeoordeling bestaat, er aanvragen voor financiering komen (individuele projecten) die mogelijk wel tot significante impact op het milieu zouden kunnen leiden en waarvoor derhalve op projectniveau wél een projectMER nodig is. Dergelijke projecten zijn in Nederland vergunningplichtig op grond van de nationale omzetting van de Europese richtlijnen in de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage. Om dit in de uitvoering te borgen, zijn binnen de programma's bindende afspraken gemaakt. In de kern komt het er op neer dat aanvragers van subsidie voor concrete acties zelf moeten verantwoorden dat benodigde vergunningen worden verkregen. Hieromtrent is het uitgangspunt van het JTF-programma: *'Voor die acties die vergunningplichtig zijn, geldt dat de milieu-impact wordt beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties. Alleen wanneer een project uitvoeringsgereed is, en dus ook alle (milieu)vergunningen zijn verkregen, komt het in aanmerking voor financiële steun vanuit het JTF-programma. Bovendien geldt dat acties alleen kunnen worden ondersteund, wanneer de netto milieu-opbrengst (in termen van CO₂-reductie en reductie van de uitstoot van andere schadelijke stoffen) per saldo positief uitpakt voor de regio. Het is aan subsidieaanvrager dit aan te tonen'.*

1.3 Leeswijzer

Na dit inleidend hoofdstuk wordt eerst stilgestaan bij de duiding van de 6 regionale transitieprogramma's met hun relevante doelstellingen en activiteiten (hoofdstuk 2). Hoofdstuk 3 vervolgt met het juridisch kader voor de SMB-screening naar Richtlijn 2011/42/EG. Deze duiding en screening zijn in hoofdstuk 4 toegepast op de teksten van programmadocument en daarbij behorende regionale transitieplannen, zoals door lidstaat Nederland als eerste formele indiening bij de Europese Commissie in SFC is geplaatst, versie 1.1. Voorlopige verwerking van de observaties die de Europese Commissie daarop heeft gegeven, is in ogenschouw genomen tot en met herziene (concept-) teksten naar stand van 30 september 2022. Het rapport besluit met de conclusies in hoofdstuk 5.

2

DUIDING VAN DE 6 REGIONALE DEELPROGRAMMA'S

2.1 Inleiding

In de JTF-verordening¹ benoemt artikel 2 de specifieke doelstelling waar het programma invulling aan geeft: *'Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JSO 8.1).'*

Artikel 8 benoemt de activiteiten waarvoor de middelen kunnen worden ingezet:

- A. productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen, daaronder begrepen micro-ondernemingen en startende ondernemingen — die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie;
- B. investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen;
- C. investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën;
- D. investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies;
- E. investeringen in hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad, met inbegrip van de daarin vastgestelde duurzaamheidscriteria, en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van energiearmoede;
- F. investeringen in slimme en duurzame lokale mobiliteit, met inbegrip van het koolstofvrij maken van de lokale vervoerssector en de infrastructuur daarvan;
- G. herstel en modernisering van stadsverwarmingsnetten met het oog op de verbetering van de energie-efficiëntie van stadsverwarmingssystemen en investeringen in warmteproductie, op voorwaarde dat de voorzieningen voor warmteproductie uitsluitend door hernieuwbare energiebronnen worden gevoed;
- H. investeringen in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- I. investeringen in de regeneratie en decontaminatie van brownfieldsites en in bodemherstel, waar nodig met inbegrip van de noodzakelijke groene infrastructuur en herbestemmingsprojecten, rekening houdend met het beginsel 'de vervuiler betaalt';
- J. investeringen in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling;
- K. bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- L. begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- M. actieve inclusie van werkzoekenden;
- N. technische bijstand;
- O. andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen zoals aangegeven in territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie overeenkomstig artikel 11.

¹ Verordening (EU) 2021/1056 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de gekozen inhoudelijke lijnen ('sporen') van de 6 regionale deelprogramma's onder JTF Nederland 2021-2027. De 'lettering' is in lijn met voorgaande opsomming van toegestane activiteiten. Activiteit 'N' (technische bijstand) is buiten beschouwing gelaten, omdat dit een forfaitaire vergoeding voor de uitvoeringskosten betreft zonder enige inhoudelijke connectie tot 'SMB'.

Tabel 2.1 Relevante inhoudelijke sporen en activiteiten in de Nederlandse regionale JTF deelprogramma's 2021-2027

Regionaal programma	Programmasporen	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	O
Groningen-Emmen	1. een nieuw economisch perspectief	x	x	x											
	2. groen perspectief				x	x					x				
	3. menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief											x	x		x
IJmond	1. vernieuwing en versterking van de regionale economie - Duurzame en schone staalindustrie als toekomstbestendige werkgever	x		x											
	2. investeringen in technologie, systemen en infrastructuur - Diversificatie van de economie: IJmond als energy hub en duurzaam industriecluster				x	x					x				
	3. wendbare en weerbare beroepsbevolking - Transitie naar toekomstbestendige arbeidsmarkt											x	x		
Rijnmond	1. vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens	x			x										
	2. versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen, infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens				x						x				
	3. wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC											x	x	x	x
Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost	1. investeringen in onderzoek en innovatie	x		x											
	2. Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur				x										
	3. bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden											x	x		x
West-Noord-Brabant	1. vernieuwing en versterking van de regionale economie	x	x	x					x						
	2. investeringen in technologie, systemen en infrastructuur				x						x				
	3. een wendbare en weerbare beroepsbevolking											x			x
Zuid-Limburg	1. vernieuwing en versterking van de regionale economie: circulaire innovatie en toepassingen			x					x		x	x	x	x	x
	2. investeringen in technologie, systemen en infrastructuur: circulaire fundament				x						x	x	x	x	x
	3. een wendbare en weerbare beroepsbevolking: circulaire human capital agenda											x	x	x	x

2.2 Regionaal deelprogramma Groningen-Emmen

Kader

Dit deelprogramma vormt een kader voor de uitvoering van subsidiestromen en bevat specifieke voorbeelden van 'productieve investeringen' bij bedrijven. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstellingen te zijner tijd mogelijk aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.2.1 Spoor 1 - Een nieuw economisch perspectief

Beschrijving

JTF wordt ingezet op een transformatie van de regionale economie in aansluiting op de transitie van de RIS3 en gebaseerd op de regio-specifieke structuur en eigenschappen. Het gaat hier om een samenhangend geheel van activiteiten gericht op het realiseren van nieuwe sterktes die voortkomen uit de transitie en die aansluiten bij het karakter van de beroepsbevolking. Met behulp van de digitalisering worden nieuwe waardeketens, verdienmodellen en ecosystemen ontwikkeld. Versterking van de kennisinfrastructuur door de bestaande samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven te versterken, dient hierbij als basis voor vernieuwing van de economie door innovatietrajecten. Hierbij is speciale aandacht voor de samenwerking met het MKB en het MKB onderling, waarbij (nieuw) ondernemerschap, bijvoorbeeld via startups, een belangrijke doelstelling vormt.

Voorbeelden van mogelijke acties

- het tot stand brengen van (duurzame) startups;
- digitalisering en robotisering van het MKB in relatie tot de transitie;
- het opzetten van 'First-of-a kind' of Flagship projecten van nieuwe technologie in clusters en individuele bedrijven in de proces- en maakindustrie;
- het realiseren van 'Demonstrators at Scale' voor eerste commerciële toepassing van innovatieve technologie in de proces- en maakindustrie;
- de (door-)ontwikkeling van campussen en andere vormen van innovatie-ecosystemen waar bedrijven en kennisinstellingen gezamenlijk kennis delen en overdragen en tot innovaties komen, inclusief activiteiten die bijdragen aan het organiserend vermogen van MKB-bedrijven hierbij;
- het omzetten van de ontwikkelde kennis van bedrijven en kennisinstellingen in scholingsprogramma's en curricula;
- het uitvoeren van systeemstudies, gericht op het in kaart brengen van kansrijke modaliteiten in de energie-infrastructuur;
- haalbaarheids- en engineerstudies voor de ombouw van de bestaande industrie en/of de realisatie van nieuwe waardeketens.

2.2.2 Spoor 2 - Groen perspectief

Beschrijving

Met JTF stimuleert Groningen de transformatie naar groene productieprocessen in de industrie. Door het vervangen van fossiele grond- en brandstoffen door groene waterstof, circulariteit, CCU en CCS wordt de uitstoot van broeikasgassen verminderd. Hiervoor zijn investeringen nodig in regionale en lokale 'infrastructurele backbones' en utilitaire functies voor duurzame energie, regelbaar vermogen en hulp- en grondstoffen in industriële clusters. Digitalisering speelt hierbij een belangrijke rol. Dit spoor voorziet hierbij nadrukkelijk **niet** in directe steun voor investeringen ter vermindering van de broeikasgasemissies van de in bijlage I bij Richtlijn 2003/87/EG vermelde activiteiten van bestaande ondernemingen.

Kansen die voortkomen uit de vergroening worden benut door de aanwezige kennis en innovatiekracht in de regio in te zetten op het versnellen van de transitie naar nieuwe vormen van energie en duurzame grondstoffen, naar nieuwe (circulaire) waardeketens en de verwaarding van nieuwe functies daarbinnen.

Voorbeelden van mogelijke acties

- investeringen van bedrijven in productie van duurzame energiedragers, met name hernieuwbare gassen (biogas, syngas, groene waterstof) als grondstof voor industrie en duurzame biobrandstoffen (met uitzondering van biobrandstoffen waarvoor reeds geruime tijd een bijmengverplichting van kracht is);
- productie van hernieuwbare energie;
- het versneld terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen als energiebron- mede ook door digitalisering en robotisering - bij (MKB-)bedrijven;
- projecten van bedrijven (door onder meer innovaties) bij de (versnelde) omschakeling naar groene grondstoffen, duurzame waterstof, circulariteit, CCU en CCS en daarmee bij de aanpassing van hun productieprocessen;
- acties gericht op nieuwe grondstoffen en businessmodellen, bijvoorbeeld door het toepassen van groene grondstoffen;
- intersectorale benutting van kansen voortkomend uit opgaven op andere domeinen, zoals koppeling tussen de versterkingsopgave en verduurzaming van woningvoorraad;
- ontwikkeling en het gebruik van de regionale en lokale 'infrastructurele backbones' en het realiseren van utilitaire functies en slimme energiesystemen voor duurzame energie, regelbaar vermogen, en hulp- en grondstoffen in industriële clusters.

2.2.3 Spoor 3 - Menselijk kapitaal en maatschappelijk perspectief

Beschrijving

Via dit spoor wordt - ondersteunend aan spoor 1 en spoor 2 – voorzien in acties gericht op het versterken van het menselijk kapitaal. Daarnaast zijn specifieke acties voorzien voor de relatief grote groep kwetsbaren in Groningen. Door de gevolgen van de energie en klimaattransitie dreigen zij extra geraakt te worden. Groningen ziet juist kansen om deze groep te betrekken, met als doel 'no one left behind' en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de transitie naar hernieuwbare energie.

Met oog op de toekomst is het van groot belang dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is, in het bijzonder in de technische beroepen, waarin nu al een tekort bestaat. Voor Groningen is het daarom van eminent belang dat de aankomende en huidige beroepsbevolking beschikt over de juiste (digitale, sociale en technische) vaardigheden om de transformatie van de economie en de klimaattransitie mogelijk te maken. JTF wordt ingezet op directe ondersteuning in de vorm van om- en bijscholing, het aanpassen van opleidingen aan de nieuwe vereisten en het (verder) ontwikkelen van (digitale, sociale en technische) vaardigheden en ondernemerschap, in het bijzonder bij kwetsbare groepen. Tevens wordt er ingezet op partijen die nodig zijn om investeringen in menselijk kapitaal effectief te laten zijn, zoals kennisinstellingen en scholingsinstellingen.

JTF wordt daarnaast in dit spoor ingezet op het voorkomen van energiearmoede (door woningen aan te sluiten op duurzame energiebronnen) en op het begeleiden van kwetsbare werknemers en werkzoekenden naar een goede (start)positie op de arbeidsmarkt.

Voorbeelden van mogelijke acties

- het stimuleren van de (potentiële) beroepsbevolking tot scholing en een leven lang ontwikkelen. Daarbij gaat het over bestaande werknemers die hun baan als gevolg van de klimaattransitie dreigen te verliezen of zien veranderen, alsmede werkzoekenden, die zich de vaardigheden eigen moeten maken die straks noodzakelijk zijn, bij voorkeur in sectoren en beroepen met een toenemende vraag. Het creëren van passende werkgelegenheid is hier een onderdeel van;

- activiteiten die erop zijn gericht om de leercultuur van de beroepsbevolking en bedrijven te stimuleren en scholing en deelnemers/bedrijven aan elkaar te koppelen, gericht op de beoogde diversificatie economie en transities, waar mogelijk gekoppeld aan onderdelen van de kennisinfrastructuur (zoals campussen);
- investeringen in programma's om de startpositie van jongeren op de door transities veranderende arbeidsmarkt te versterken om de uitstroom van opleidingen beter te laten aansluiten op de vraag.

2.3 Regionaal deelprogramma IJmond

Kader

Dit deelprogramma vormt een kader voor de uitvoering van subsidiestromen en bevat specifieke voorbeelden van 'productieve investeringen' bij bedrijven. Het uitgangspunt dat geen steun wordt verleend aan installaties zoals bedoeld in bijlage I van Richtlijn 2003/83/EG (de 'ETS-installaties'), is in het TJTP getoetst op 2 specifieke voorbeelden. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstellingen te zijner tijd mogelijk aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.3.1 Spoor 1 - Vernieuwing en versterking van de regionale economie met focus op innovatie ten behoeve van een groene staalindustrie en diversificatie van de economie

Beschrijving

In Spoor 1 richt IJmond zich op het creëren van een duurzame en schone staalindustrie als toekomstbestendige werkgever. Met behulp van innovaties en investeringen zet IJmond in op vernieuwing en versterking van de regionale economie. Deze innovaties zijn onder andere gericht op het verduurzamen van productieprocessen en innovatieve vormen van energieopwekking. Bijvoorbeeld DRI-technologie (direct reduced iron): een relatief nieuwe staalproductietechnologie, waarbij ijzererts direct wordt gereduceerd met behulp van groen gas of waterstof, in plaats van met kolen. Dit reduceert de CO₂-uitstoot van het staalproces fors. De investeringen zijn gericht op technologie, systemen en infrastructuur voor groene waterstof.

Voorbeelden van mogelijke acties

Investeringen in onderzoek en innovatie in:

- duurzame staalproductie op basis van Direct Reduced Iron, innovatieve vormen van elektrificatie in staalproductie en andere innovaties ter verduurzaming van de staalproductie;
- innovatieve uitkoppeling van restwarmte uit elektrolyzers voor groene waterstof en uit de productie van groen staal;
- ontwikkeling en opschaling van innovatieve groene waterstoftoepassingen, als brand- en grondstof in onder andere zwaar wegtransport, luchtvaart, scheepsvaart, energie en de maakindustrie
- ontwikkeling van innovatieve vormen van energieopwekking zoals drijvende zonne-energie en getijdenenergie;
- innovatief hergebruik van afgevangen CO₂ als grondstof;
- innovatie op 'smart' & duurzame maintenance en industrie: stimuleren van (digitale) innovaties ten behoeve van een energie-efficiënte, slimme en circulaire industrie (onder andere door Innovation Centres, fieldlabs). Dit gebeurt door innovatieprojecten in kmo's (oftewel mkb) waarbij innovaties op industriële schaal (proeffabriek of -installaties) gedemonstreerd worden ten behoeve van verdere opschaling en door de ondersteuning van innovatieclusters op bovengenoemde thema's (waaronder netwerkactiviteiten).

Productieve investeringen in kmo's die leiden tot diversificatie en nieuwe banen in de IJmond als duurzame energy hub op de hierboven genoemde focusgebieden. Dit wordt bereikt door investeringen in bedrijfsontwikkeling (haalbaarheidsstudies, ontwikkelen van nieuwe waardeketens, investeringsgereed maken van businesscases), innovatievouchers en onderzoeks- en innovatieprocessen op bovenstaande thema's.

2.3.2 Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur met focus op diversificatie van de IJmondiale economie

Beschrijving

Binnen Spoor 2 zet IJmond in op diversificatie van de economie door investeringen te financieren die bijdragen aan innovatieve verdienmodellen en nieuwe banen (diversificatie). Het doel is om IJmond te positioneren als energy hub en duurzaam energiecluster. Dit moet bereikt worden door het creëren van duurzame en schone productie, het aanleggen van groene waterstof-infrastructuur, CO₂-infrastructuur en investeringen in het elektriciteitsnet.

Voorbeelden van mogelijke acties

Investerings in het gebruik van technologie, systemen en infrastructuur op de volgende thema's:

- groene waterstofhub: ontwikkelen en opschalen van opwek, transport, opslag en toepassingen van groene waterstof ten behoeve van staal en overige sectoren (waaronder zwaar wegtransport, luchtvaart, scheepsvaart, energie en de maakindustrie). NB: het JTF is voor waterstof complementair aan het RRF van Nederland, waarbij in de IJmond de nadruk ligt op lokale aansluitingen, netwerken en innovatieve toepassingen;
- groen staal: investeringen in technologie, systemen en infrastructuur benodigd voor de transitie naar groen staal als toekomstbestendige werkgever;
- elektrificatie: investeringen in de energie-infrastructuur (lokale 150 kV aansluitingen) en het toepassen van innovatieve oplossingen voor het tegengaan van netcongestie (NB: er wordt geen aanleg van 380 kV-leidingen gesteund voor aanlanding van wind op zee);
- CO₂-infrastructuur voor innovatief hergebruik van CO₂.

Investerings in hernieuwbare energie voor duurzame, 'smart' industrie:

- slimme werkplaats voor duurzame energie: uitbouw van 'technische werkplaatsen' voor wind op zee (onder andere in energiehavens);
- innovatieve energie-efficiënte oplossingen in de industrie die breder kunnen worden vermarkt (bijvoorbeeld innovatieve elektroboilers of elektrificatie van industriële processen);
- online energieplatforms voor de uitwisseling van groene energie (B2B).

Hierbij wordt opgemerkt dat niet de productie van groene energie of energiebesparing op zich wordt gefinancierd, maar investeringen die bijdragen aan innovatieve verdienmodellen en nieuwe banen (diversificatie).

Investerings in kennis en infrastructuur voor duurzame, 'smart' en circulaire industrie:

- digitale werkplaats voor het mkb ter stimulering van (digitale) innovaties die bijdragen aan een circulaire industrie en aan de energietransitie;
- nieuwe bedrijvigheid in relatie tot de circulaire economie onder andere het digitaal inzichtelijk maken en benutten van circulaire reststromen door afvalscans.

2.3.3 Spoor 3 – Wendbare en weerbare beroepsbevolking met focus op een transitie naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Beschrijving

IJmond richt zich binnen Spoor 3 op de transitie naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Door levens lang ontwikkelen en skills-ontwikkeling te bevorderen wil men huidig technisch personeel stimuleren en aan de slag houden. Bovendien is er behoefte aan het bevorderen van kennistoepassing op de werkvloer, het vasthouden van talent en baanbegeleiding van werkzoekenden.

Voorbeelden van mogelijke acties

Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden:

- leven lang ontwikkelen en skillsontwikkeling: bijscholing en een leven lang ontwikkelen van technisch personeel in de (staal)industrie, van alle leeftijden en opleidingsniveaus, bijvoorbeeld via fieldlabs, kennis- en expertisecentra en programma's voor het vergroten van de (digitale) vaardigheden waar de klimaattransitie om vraagt (o.a. door de inzet van vouchers voor het MKB rondom scholingstrajecten). En kennisontwikkeling bij publieke instanties gericht op het (ruimtelijk) faciliteren en stimuleren van duurzame economische activiteiten;
- kennistoepassing op de werkvloer door 'skills labs' en proefopstellingen bij bedrijven op te richten, gekoppeld aan (innovatie)projecten onder de sporen 1 en 2;
- acties die bijdragen aan duurzame en inclusieve inzetbaarheid, waaronder jobcarving, job en life coaching, ondersteuning bij aanpassingen op het werk en overige maatregelen die duurzame inzetbaarheid vergroten (denk aan het activeren van werkgevers om ieders talent te benutten).

Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan:

- baanbegeleiding van werkzoekenden die hun baan verliezen in de staalindustrie, met specifieke aandacht voor langdurig werklozen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. En stimulering van mobiliteit op de arbeidsmarkt, door de koppeling te leggen met arbeidsmarktbeleid van buurregio's;
- aantrekken en behoud van talent: onder andere acties die de bekendheid van de techniek als werkgever vergroten, en begeleiding van niet-werkenden (waaronder ook studenten en jongeren) naar een baan in de techniek (denk aan oriëntatie, kennis- en expertisecentra, een 'servicepunt techniek').

2.4 Regionaal deelprogramma Groot-Rijnmond

Kader

Dit deelprogramma vormt een kader voor de uitvoering van subsidiestromen en bevat in algemene termen voorbeelden van initiatieven die er binnen kunnen vallen. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstelling te zijner tijd aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij, precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.4.1 Spoor 1 – Vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens

Beschrijving

Dit spoor steunt ontwikkelingen waarin nieuwe waardeketens de fossiele industrie vervangen. Het stimuleren van de afzetmarkt voor groene waterstof, inzet op industriële elektrificatie, zon, wind, technologische innovaties die dicht bij de markt worden gebracht. Denk aan circulaire chemie ter verwaarding van nieuwe circulaire grondstoffen, verwerking van reststromen tot bruikbare grondstoffen, hergebruik Lithium-batterijen en duurzame productie van groene methanol voor de chemie en transportsector. Al deze processen zijn relatief nieuw en ondervinden uitdagingen in het financieren van de onrendabele top in opschaling naar praktijkschaal.

Toepassing van innovatie betekent ook 'het dichterbij brengen van (nieuwe) bedrijvigheid in de verdere toekomst'. Als de nieuwe keten uiteindelijk de bouw van een fabriek behoeft, kan het totale proces (van lab-opstelling via pilot en demo naar de bouw van de fabriek) al snel vele jaren duren. Basic engineering van projecten gericht op nieuwe waardenketens valt onder de reikwijdte van spoor 1, alhoewel de bouw van de beoogde fabrieken nog jaren kan duren. Groot-Rijnmond zet in op een ketenaanpak die vraagt om een integrale blik op zowel economie als arbeidsmarkt. De projecten die geselecteerd worden moeten daarom ook een integrale aanpak hanteren en zowel een economische als een arbeidsmarkt-gerelateerde component bevatten. Spoor 1 steunt ontwikkelingen waarin nieuwe waardeketens de fossiele industrie vervangen. Om dit te bereiken ligt de focus op het stimuleren van de afzetmarkt van hernieuwbare energiebronnen zoals groene waterstof en industriële elektrificatie.

Voorbeelden van mogelijke acties

- toepassingsgerichte samenwerking mkb'er(s) en grote bedrijven (en kennisinstellingen) aan oplossingen binnen de regionale transitie – inclusief gezamenlijk gebruik (gedeelde) innovatie-infrastructuur voor bedrijven, (innovatie)trajecten en skillsontwikkeling, van meerwaarde voor decarbonisatie in chemieketens;
- nieuwe waardeketens: industriële elektrificatie, groene waterstof, benutten reststromen en CO² in industriële processen, duurzame warmte (duurzaam betekent met uitzondering van restwarmte uit niet-hernieuwbare bronnen);
- vroege haalbaarheidsstudies;
- late haalbaarheidsstudies gericht op 'blauwdruk' voor productiefaciliteiten;
- pilots toetsing/demonstratie 'proof of concept' industriële schaal. JTF als de-risking kapitaalintensieve innovatieve investeringen TRL 4-7;
- realisatie moderne installaties in het haven-industrieel cluster (HIC), inrichten productiefaciliteiten chemie;
- (door)ontwikkeling innovaties en haalbaarheidsstudie die oplossingen bieden voor de transitie (nieuwe waardeketens);
- ondersteuning in investeringsgeraad maken business cases ('toeleiding kapitaal');
- verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Nadere voorbeelden van potentiële investeringen c.q. projecten (deze investeringen omvatten geen fossiel gedreven installaties):

- commerciële en technische pilot voor blauwdruk productiefaciliteit innovatieve brandstofcellen;
- pilot-/testomgeving aantonen economisch, commercieel en technisch perspectief oplossingen;
- ontwikkeling en bouw van 'air to fuels' demonstratiefabriek (ZENID) productie SAF uit lucht (sustainable aviation fuel);
- modulair micro-fabriekje solar fuel productie doorontwikkelen naar massaproductie;
- bouw pilotinstallatie winning uit lignine (in plaats van uit aardolie) hoogwaardige chemicaliën;
- demonstratieproject productie zeewier en verwerking naar voeding (eiwittransitie) en hernieuwbare energie (energietransitie) met 0-waste operations;
- bouw eerste productiefaciliteit chemische recycling plastic verwaarding;
- bouw nieuwe fabriek omzettingsproces thermische oxidatie afvalstoffen (verontreinigd bagger, oliehoudend zand/slibmengsel, digestaat, rioolwaterzuiveringsslib) in kleivervangende grondstof keramische industrie;
- vroege haalbaarheidsstudies tot 'programma van eisen' bouw productiefaciliteit nieuwe waardeketen c.q. hergebruik en verwaarding reststromen;
- innovatieve technologie thermische de-polymerisatie recycling en hergebruik niet mechanisch te recyclen plastics tot bruikbare producten (pyrolyse-olie voor productie nieuwe (virgin) kunststoffen: gesloten koolstofkringloop);
- fieldlab (TRL 5-6) stoomcompressie warmtepomp; 'energy storage – combined heat and power' batterij energieopslag in vorm van (hoge temperatuur) warmte;
- nieuwe generatie hightech vliegtuigen ontwikkelen, met name gericht op e-mobility en e-logistics;
- bouw eerste fullscale fabriek plastic recycling via SPEX (dissolutie);
- haalbaarheid/ engineering fullscale fabriek (bijna) CO₂ neutrale productie cement;
- haalbaarheid/ engineering fullscale fabriek fosfaatruigwinning.

2.4.2 Spoor 2 - Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële keten

Beschrijving

Doel van dit spoor is bestaande industrie, inclusief ketenpartners (met inbegrip van mobiliteit en logistiek), te helpen bij het mitigeren van directe gevolgen van de transitie, waarbij met name de sectoren energie, chemische industrie en procesindustrie te maken hebben met zowel verduurzaming van processen als met fundamentele wijziging van grondstoffen. Hierbij kan gedacht worden aan het uitvoeren van redesign scans tot decarbonisatie en doen van investeringen gericht op het aanpassen van productieprocessen naar niet-fossiel. Ook bij het vervangen van fossiele grondstoffen door elektrificatie, waterstof en dergelijke kan gedacht worden aan industriële elektrificatie waarbij aardgas wordt vervangen en initiatieven gericht op het benutten van reststromen, biomassa en CO₂ in industriële processen. Een voorbeeld hiervan is decarbonisering van logistieke keten die gekoppeld is aan de industrie, zoals goederenvervoer over water, weg, spoor.

Voorbeelden van mogelijke acties

- haalbaarheid, ontwerp en toepassing verduurzamingsmaatregelen (bijvoorbeeld 'redesign scans' tot decarbonisatie) voor keten en productieprocessen;
- aanpassing bedrijfsprocessen in industrie op niet-fossiele en circulaire productiemethoden (binnen JTF-verordening, art. 11, lid 2 onder i);
- vervolginvesteringen in daadwerkelijk toepassen decarbonisatie (binnen JTF-verordening, art. 11, lid 2 onder i);
- ondersteuning opwerken toepassingen naar financierbare businesscases ('toeleiding kapitaal');
- vervangen fossiele grondstoffen door bijvoorbeeld elektrificatie, waterstof of reststromen;
- hergebruik, recycling en verwaarding reststromen tot alternatieve grondstoffen;
- klimaatneutrale logistiek: personen- en kleinschalige logistiek via elektrische oplossingen, zware logistiek en binnenvaart, bijvoorbeeld via waterstof;
- verbindingen binnen voorgaande typen acties naar aanpassing werknemers, ondernemers en ondernemingen aan veranderingen, opleiding en toegang arbeidsmarkt.

Nadere voorbeelden van potentiële investeringen c.q. projecten (deze investeringen omvatten geen fossiel gedreven installaties):

- ombouw of nieuwbouw binnenvaartschepen naar varen op elektriciteit of waterstof;
- aanschaf en bouw batterijcontainers voor opslag elektriciteit in bouw- en installatiesector;
- proefvaarten en ingebruikname waterstof station maritieme sector;
- toepassing (flexibele fuel) brandstofcel in stationaire installaties, zoals vervanging branders in CV-ketels in bestaande bouw;
- investeringen integrale infrastructuur ontmanteling offshore windparken.

2.4.3 Spoor 3 - Wendbare en weerbare beroepsbevolking in duurzaam toekomstbestendig HIC

Beschrijving

Doel is beschikbaarheid van voldoende juist opgeleide en gemotiveerde beroepsbevolking voor de opgaven, bij een toenemend vacature-overschot. De interventies vanuit JTF zijn aanvullend op bestaand instrumentarium aan wetgeving, sociale plannen en het Westhavenarrangement, waarin Ministerie SZW samen met UWV, FNV en werkgeversorganisaties arbeidskrachten die worden getroffen door sluiting van de kolencentrales in het HIC van werk naar werk helpen. Om potentieel te mobiliseren, passend (bij-/om) te scholen en duurzaam in te zetten, is een brede en integrale aanpak nodig met uiteenlopende acties. Prioriteit ligt op het aanboren van onbenut arbeidspotentieel, o.a. in kwetsbare groepen. Het gaat hierbij om scholieren/studenten, werk-naar-werk, werkzoekenden, parttimers die meer willen werken, et cetera. Werkgevers moeten hun vraag naar arbeid aanpassen, o.a. door jobcarving, alsook het anders inrichten van

organisatie- en bedrijfsprocessen. De behoefte aan scholingsinfrastructuur in duurzame energie is nog volop in ontwikkeling. Een arbeidsmarktfaciliteit à la het Scholingsfonds biedt ruimte tot flexibel reageren op deze ontwikkelingen. De arbeidsmarktinterventies richten zich op de jonge generatie met het oog op opleidingen van de toekomst en op de oudere generatie gericht op duurzame inzetbaarheid. Opleidingscentra, vakbonden, werkgevers, overheid en expertisecentra moeten integraal samenwerken, geen enkele partij kan dit alleen.

Voorbeelden van mogelijke acties

- acties op veranderende vraag naar arbeid, bijvoorbeeld 'Redesign scans' binnen (individuele) bedrijven en Fieldlabs gericht op concreet maken benodigde vaardigheden voor werk in de energietransitie;
- acties op veranderend werkgeverschap en sociale innovatie, bijvoorbeeld samenwerking in regionale mobiliteitsteams (complementair aan reguliere gemeentelijke taak), en ketenaanpakken instroom; doorstroom, arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid (werk naar werk, uitkering naar werk en school naar werk, job carving);
- acties op om-, na- en bijscholing, bijvoorbeeld scholingstrajecten naar kansrijke beroepen in de haven, innovatieve curricula en laagdrempelige, breed toegankelijke faciliteiten, stimuleren hybride docentschap en ontwikkeling modulaire opleidingen naar circulaire chemie en verwante ketens;
- acties om nieuw arbeidspotentieel – onder andere onder werklozen en jongeren - te mobiliseren tot instroom in het HIC. Beroependemonstraties met informatie over opleidingen en sector en 'experiences' in de haven en groene industrie;
- acties op veranderende skills en aansluiting opleidingen op arbeidsmarkt, bijvoorbeeld publiek-private samenwerking in regionale leer-werk-bedrijven, experimenteren met skills-standaard en instrumenten en loopbaanoriëntaties, leven-lang-leren en matchingsprocessen specifiek voor vacatures in duurzame industrie in het HIC;
- acties door arbeidsmarktorganisaties (werkgeversservicepunt, arbeidsvoorziening, andere overheidsorganisaties), ter ondersteuning van bedrijven voor social return of bij plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt;
- acties op organisatie voorzieningen en dienstverlening ten behoeve van voorgaande acties, bijvoorbeeld stichten van Leerwerk bedrijf Haven van de Toekomst (in public private partnership), uitbreiden van leerwerkplaats, investeringen in slechten mobiliteitsbarrières en opzetten netwerk HR professionals in de haven;
- acties op additionele publieke inspanningen ten aanzien van creëren sociale impact door begunstigden en op integraal verminderen van barrières voor werk bij werkloze werkzoekenden;
- met onderwijsinstellingen, Fieldlab FLIE en Plant One Rotterdam praktijkstages en onderzoek in experimenteer- en testlocatie:
 - opzetten onderwijsprogramma's;
 - training en opleiding studenten inclusief VCA-examen;
 - services, huur outillage apparatuur en verbruik utilities;
 - investeringen in nieuwe apparatuur.

2.5 Regionaal deelprogramma Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost

Kader

Dit deelprogramma vormt een kader voor de uitvoering van subsidiestromen en bevat specifieke voorbeelden van 'productieve investeringen' bij bedrijven en een tabel met 2 specifieke ETS-installaties. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstellingen te zijner tijd mogelijk aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.5.1 Spoor 1 - Investerings in onderzoek en innovatie

Beschrijving

In regio Zeeuws-Vlaanderen/Vlissingen-Oost is er een sterke ontwikkelingsbehoefte naar een duurzame chemie. Deze is tweevoudig, omdat er ingezet wordt op duurzame grondstoffen (biobased en circulair) en duurzame energie (elektrificatie, groene waterstof en CCS/CCU uit duurzame bronnen). Om dit te realiseren zijn er ontwikkelingsbehoefte geformuleerd op het gebied van innovatie, de inzet van technologieën en infrastructuur en inzet op arbeidsmarktopgaven. Binnen Spoor 1 zet Zeeuws-Vlaanderen/Vlissingen-Oost in op nieuwe, toekomstbestendige banen om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen. Dit wil men bereiken door het omvormen van de fossiele industrie en energie tot een duurzame industrie met nieuwe toekomstbestendige banen. Ook wil men duurzame bedrijvigheid in de regio ontwikkelen door innovatie in te zetten voor duurzame diversificatie langs de lijnen van RIS3.

Voorbeelden van mogelijke acties

- elektrificatie van productieprocessen in de groene chemie, door pilots, proefinstallaties en proeffabrieken;
- inzet van gerecyclede en biobased grondstoffen eveneens in de vorm van experimenten en (eerste) opschalingen daarvan;
- benutten van groene waterstof voor chemische productieprocessen;
- digitalisering: in de transitie naar een circulaire en biobased chemie veranderen de waardeketens compleet: van lineair, centraal aangestuurde waardeketens, naar circulaire en decentrale modellen;
- triple helix onderzoeksprojecten gericht op hogere TRL-niveaus voor vergroening van de chemie.

2.5.2 Spoor 2 - Investerings in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie

Beschrijving

Spoor 2 moet net als Spoor 1 leiden tot nieuwe banen. Daarom wil men binnen Spoor 2 wil Zeeuws-Vlaanderen/ Vlissingen-Oost inzetten op het investeren in de 'hardware' van de economie. Het gaat om investeringen in technologie, systemen en infrastructuur voor een duurzame maak- en procesindustrie, om investeringen in hernieuwbare energie en de bevordering van de circulaire economie ten behoeve van de groene chemie. De belangrijkste ontwikkelingsbehoefte zijn op het gebied van groene waterstof, CO₂-infrastructuur en elektriciteit.

Voorbeelden van mogelijke acties

- aanleg van een regionaal netwerk voor groene waterstof en verbindingen met andere regio's ten faveure van ZV-VO¹, als belangrijke schakel in de vergroening van de chemie. Inzet op H₂-infrastructuur binnen het JTF en het RRF zijn complementair aan elkaar;
- investeringen in lokale elektrificatie:
 - innovatieve oplossingen die lokaal netcongestie (als transitie-gevolg) tegengaan en elektrificatie mogelijk maken (bijvoorbeeld innovatieve energieopslag, lokale uitwisseling, flexibilitieopties);
 - lokale 150 kV aansluitingen naar specifieke bedrijven(clusters) in ZV-VO;
- Uitwisseling van warmte via warmtenetten, voor zover hierbij sprake is van warmte uit hernieuwbare bronnen.

Hierbinnen kan bijvoorbeeld sprake zijn van technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs, pilots en proefopstellingen voor slimme energiesystemen en voor milieuvriendelijke productieprocessen.

¹ ZV-VO: Zeeuws-Vlaanderen, Vlissingen-Oost.

2.5.3 Spoor 3 - Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Beschrijving

Spoor 3 is volledig gericht op de behoeften en opgaven op het gebied van de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om bij- en omscholing van werkenden, het bieden van kansen aan werklozen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en om het vergroten van het arbeidsaanbod vanuit het onderwijs en van elders. In een nadere verkenning voor de arbeidsmarkt is opgehaald dat er in Zeeuws-Vlaanderen/ Vlissingen-Oost behoefte is aan technisch personeel over de hele breedte. Door de transitie ontstaat er een groeiende arbeidsvraag naar mensen met specifieke technische opleidingen en competenties. De als gevolg van de transitie groeiende krapte is het grootst voor MBO-4- en HBO-personeel voor technische beroepen, zoals (proces)operators en elektrotechnici. Ook voor maintenance-beroepen wordt extra krapte verwacht. Er is ook sprake van stijgende vraag naar R&D personeel als gevolg van onderzoek naar groene productieprocessen.

Voorbeelden van mogelijke acties

- bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden. Het gaat hierbij om:
 - het ondersteunen van arbeidsmobiliteit van werkenden in de (chemische) industrie. Werknemers moeten worden om- en bijgeschoold om de grote veranderingen in productieprocessen en randvoorwaarden daarvoor te kunnen bijhouden;
 - steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden, om zo te kunnen voldoen aan de veranderende eisen die de klimaattransitie stelt;
 - ondersteuning voor de aanpassing van werknemers, ondernemingen en ondernemers aan veranderingen;
 - maatregelen om toenemende krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van de klimaattransitie tegen te gaan, onder meer door inzet op het aantrekken en faciliteren van werknemers en talent van buiten ZV-VO. Gezien de status van ZV-VO als grensregio gebeurt dit in nationaal én grensoverschrijdend/internationaal verband;
 - het creëren van samenwerkingsverbanden om arbeidsmarktuitdagingen in collectief verband op te lossen, bijvoorbeeld door de Techniekcoalitie;
- begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan. Hierbij gaat het om het activeren van niet-werkenden en passend arbeidsaanbod te verleiden om naar ZV-VO te komen:
 - maatregelen voor betere toegang tot de arbeidsmarkt;
 - steun voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden;
- andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie:
 - maatregelen voor de modernisering en versterking van de onderwijs- en arbeidsmarktinstellingen. Daarbij is er onder andere ruimte voor het doorontwikkelen van instellingen zoals het Centrum van Toptechniek en het Huis voor Techniek;
 - aanpassen van opleidingen ten behoeve van een leven lang leren voor werkenden/werkzoekenden (veranderende behoefte aan skills);
 - het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen met onderwijs- en kennisinstellingen onder andere gericht op beroepen voor de koolstofarme economie. Daarbij kan voortgebouwd worden op de Energie- en Grondstoffen Alliantie.

2.6 Regionaal deelprogramma West-Noord-Brabant

Kader

Dit deelprogramma vormt een abstract kader voor de uitvoering van subsidiestromen en waarvoor definitieve projecten nog geselecteerd moeten worden. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstellingen te zijner tijd mogelijk aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.6.1 Spoor 1 - Vernieuwing en versterking van de regionale economie

Beschrijving

In West-Noord-Brabant is er- binnen Spoor 1 behoefte aan stimulering van product- en procesinnovatie, van nieuwe bedrijvigheid en van digitalisering ten behoeve van de circulaire en biobased chemie. Op het vlak van circulaire chemie gaat het onder meer om de doorontwikkeling en opschaling van technologieën voor chemische recycling en om innovaties gericht op het genereren van energie en grondstoffen uit afval. Voor biobased gaat het onder andere om innovatieve ontwikkeling van biomaterialen (bv. de productie van ethyleen uit bio-ethanol en fermentatieprojecten), vaak op het raakvlak tussen biobased chemie en de eiwittransitie in de agrofood. Ook gaat het om toepassingen van biomassa als grondstof voor de groene chemie. Daarnaast is er behoefte aan proces- en productinnovatie op de thema's elektrificatie, groene waterstof-toepassingen, toepassingen voor afgevangen CO₂ en digitale innovatie ten behoeve van groene chemie.

Voorbeelden van mogelijke acties

- onderzoek en innovatie gericht op circulaire en biobased chemie, met nadruk op product- en procesinnovaties in het stadium van demonstraties en proefinstallaties. Concrete acties kunnen zich richten op:
 - circulaire chemie, met onder andere het doorontwikkelen van het Pyrolysecluster (PyroChemPark) en opschaling van pyrolysetechniek, bedoeld om plastic afval met pyrolyse(technologie) om te zetten in duurzaam synthesegas, ruwe olie en char. Met het doorontwikkelen van het Pyrolysecluster wordt plastic afval omgezet naar bruikbare grondstoffen voor de chemie. Zo zijn geen nieuwe fossiele grondstoffen nodig en wordt de materialenkringloop gesloten;
 - biobased grondstoffen: acties gericht op de eiwittransitie en biobased waardeketens in de chemie (bijvoorbeeld stikstof als grondstof voor fermentatie, benutting reststromen en agrarische producten waaronder suikerbieten en aardappelen, productie van ethyleen uit bio-ethanol, inzet van schimmels voor biomassa als grondstof);
 - proces- en productinnovatie op het vlak van elektrificatie van processen (ter vervanging van fossiele brandstoffen), duurzame energie, restwarmte van niet-fossiele bronnen, CCU (Carbon Capture Usage: innovatieve vormen van combineren, zuiveren, en toepassen op pilot schaal van afgevangen CO₂ als industriële grondstof);
- investeringen in kmo (oftewel MKB) en in nieuwe bedrijvigheid, met als doel economische diversificatie en baancreatie in de circulaire en biobased chemie, door het ondersteunen van spin-offs, spin-outs en startups binnen de circulaire en biobased chemie en door ondersteuning bij de ontwikkeling van vaardigheden binnen kmo's;
- digitale innovatie benodigd voor de transitie naar groene chemie (van lineaire naar circulaire, complexere waardeketens), met als doel tot toekomstbestendige banen in de groene chemie te komen, met focus op de kmo;
- investeringen ter bevordering van de circulaire economie, onder meer door onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie (binnen de onder spoor 1 geschetste thematische focus).

2.6.2 Spoor 2 - Investeringen in technologie, systemen en infrastructuur

Beschrijving

Spoor 2 zet in op investeringen in technologie, systemen en infrastructuur. Het doel hiervan is om te komen tot nieuwe banen in de circulaire en biobased chemie. Een van de middelen om dat doel te bereiken is elektrificatie. De regio en het Rijk werken aan aansluiting van Moerdijk op het 380 kV-net ten behoeve van de elektrificatie van de industrie. Voor het JTF is er behoefte aan extra lokale aansluitingen, en aan investeringen in nieuwe, elektrisch gedreven technologieën in het MKB om zo gebruik van fossiele brandstoffen te voorkomen. Daarnaast moet de lokale CO₂-infrastructuur klaargestoomd worden voor nieuwe toepassingen van CO₂ als grondstof. Bovendien wil West-Noord-Brabant aan de slag met groene waterstof: installaties voor een 'open access' groene waterstofinfrastructuur: de productie, transport en opslag van groene waterstof als duurzame energiedrager voor de chemie, met de 'Amer Energie Hub' als

zwaartepunt, en lokale aansluiting op landelijke waterstofinfra. Met betrekking tot overige logistiek en infra, er is onder andere behoefte aan infrastructuur voor de circulaire economie, aan transport van duurzame restwarmte, en aan systemen voor duurzame energievoorziening in de groene chemie.

Voorbeelden van mogelijke acties

- elektrificatie van processen in de (chemische) industrie, ten behoeve van de verduurzaming van het industriecluster als geheel (bijvoorbeeld energie-logistieke hub, opwaardering van het plaatselijke elektriciteitsnet) en van elektrificatie van MKB (midden- en kleinbedrijf) in de chemie. Er wordt geen aanleg van 380 kV-leidingen gesteund. Wel vallen innovatieve oplossingen die lokaal netcongestie tegengaan (spoor 1) en lokale 150 kV aansluitingen van clusters bedrijven (spoor 2) binnen het JTF, in het licht van de berichtgeving over het bereiken van de maximale capaciteit van het elektriciteitsnet in Noord-Brabant (zie Kamerbrief congestie op het elektriciteitsnet in Limburg en Noord-Brabant, 8 juni 2022);
- lokale CO₂-infrastructuur om tot nieuwe economische toepassingen te komen voor (afgevangen) CO₂ als grondstof en voor transport naar eindgebruikers (onder andere tuinders);
- groene waterstofinfrastructuur, met de Amer Energie Hub als beoogde locatie voor groene waterstof. Het gaat om installaties voor de productie, transport en opslag van groene waterstof ten behoeve van een openbare groene waterstofinfrastructuur voor de industrie. Inzet op H₂-infrastructuur binnen het JTF en het RRF zijn complementair aan elkaar; waarbij in Noord-Brabant de nadruk ligt op lokale aansluitingen, netwerken en innovatieve toepassingen;
- overige systemen en technologie voor een duurzame energievoorziening in de groene chemie;
- (haalbaarheids)onderzoek en proceswerkzaamheden om investeringen in technologie, systemen in infrastructuur te initiëren.

2.6.3 Spoor 3 - Wendbare en weerbare beroepsbevolking

Beschrijving

West-Noord-Brabant richt zich in Spoor 3 op de arbeidsmarkteffecten van de transitie. Om deze effecten op te kunnen vangen is er in de hele COROP-regio behoefte aan om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden, zodat alle doelgroepen goed kunnen meekomen in transitie. Een leven lang ontwikkelen en het ontwikkelen van kennis en (digitale) skills, die nodig zijn voor de transitie, vormen hierbij de belangrijkste inzet. Het behouden en aantrekken van talent (jongeren) voor de chemische sector is ook een belangrijke behoefte, om zo de toenemende krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van de transitie tegen te gaan. Dit kan o.a. in te zetten op imagoverbetering van de chemie en het bevorderen van zijnstroom. Tot slot is behoefte aan het aanpassen van opleidingen aan de veranderende eisen die de transitie aan studenten stelt.

Voorbeelden van mogelijke acties

- om- en bijscholing:
 - acties op het gebied van een leven lang ontwikkelen, door het opleiden van jongeren in de techniek, bijscholing van zittende werknemers, voorkomen van uitstroom uit techniek (via bijscholingsprogramma's);
 - acties gericht op de ontwikkeling van benodigde (digitale) kennis en vaardigheden van werknemers benodigd voor werken in de 'groene chemie en energie';
 - acties die de transitiepaden van werk-naar-werk ondersteunen door om- en bijscholing;
 - acties die bijdragen aan bredere bekendheid van werken in de groene chemie, ten behoeve van het opleiden en om- en bijscholen van nieuwe arbeidskrachten in de chemie;
- het ontwikkelen en toevoegen van opleidingsaanbod en -instituten om zo te voldoen aan de veranderende eisen die de transitie naar groene chemie stelt. Denk aan het opzetten van een biobased transitielectoraat, investeringen in opleidingsfaciliteiten en innovatie-infrastructuur, een hybride leeromgeving of andere aanpassingen aan onderwijsinstituten. Daarbij wordt op actieniveau de link gelegd met de activiteiten voor om- en bijscholing.

2.7 Regionaal deelprogramma Zuid-Limburg

Kader

Dit deelprogramma draait onder andere om investeringen in de groene chemie. Hieronder vallen innovatieve oplossingen die lokaal netcongestie tegengaan (spoor 1) en lokale 150 kV aansluitingen van clusters bedrijven (spoor 2) binnen het JTF. Er wordt geen directe steun aan bestaande activiteiten voorzien die op grond van bijlage 1 in Richtlijn 2003/87/EG in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing. Investeringen binnen spoor 2 (onder andere elektrificatie en CO₂-infrastructuur) richten zich niet op de verduurzaming van bestaande installaties, maar op nieuwe openbare infrastructuur ten behoeve van activiteiten in de groene chemie. Dit wordt later op projectniveau getoetst. Hierbij geldt dat de genoemde potentiële initiatieven nog geen concrete projecten zijn die zullen worden uitgevoerd, maar illustraties van initiatieven die onder de openstellingen te zijner tijd mogelijk aan de orde zouden kunnen zijn, zonder dat hierbij precieze criteria of modaliteiten zijn vastgesteld, of toezeggingen zijn gedaan tot selectie of uitvoering. Dit deelprogramma bevat derhalve geen gedetailleerde regels over de inhoud, voorbereiding en uitvoering van de projecten.

2.7.1 Spoor 1 – Vernieuwing en versterking van de regionale economie: circulaire innovatie en toepassingen

Beschrijving

In Zuid-Limburg zet men in op de ontwikkelbehoeften ten behoeve van een groen chemiecluster als toekomstbestendig werkgever. Hierbij ligt de focus op vernieuwing, versterking en diversificatie van de economie en daarmee op toekomstbestendige banen. Specifieker, de focus ligt op innovatie in de circulaire en biobased economie. Binnen circulair is er behoefte aan efficiëntere processen én ketens voor alle vormen van recycling. Ook de productie van nieuwe materialen uit reststromen en van bio-grondstoffen is een focusgebied. De meer grofstoffelijke technieken van pyrolyse en vergassing wachten met name op opschaling en commercialisatie. Met betrekking tot biobased stelt men dat Chemelot geen logische plek is voor de grootschalige verwerking van biomassa, maar wel voor gebruik van biomassa in chemische processen en halfproducten. Er is behoefte aan innovatiebevordering op biobased nafta, drop-in chemicaliën en dedicated biobased polymeren. Ook kijkt Zuid-Limburg naar digitalisering. In de transitie naar een circulaire en biobased chemie veranderen de waardeketens compleet: van een lineair, centraal aangestuurd waardeketen, naar een circulair en decentraal model. Dit vraagt om innovaties op het gebied van digitale (smart) industrie. Ten slotte ligt de focus ook op overige proces- en productinnovatie ten behoeve van groene chemie, onder andere op het gebied van elektrificatie van processen.

Voorbeelden van mogelijke acties

- circulair: onder andere innovatief circulair ontwerp en innovatie op het gebied van het gebruik van reststromen als grondstof, door onder andere mechanische recycling, solvolyse, pyrolyse én vergassing. Met doorontwikkeling van pyrolyse worden plastic reststromen omgezet naar grondstoffen voor de chemie, ter voorkoming van fossiele grondstoffen en sluiting van de materialenkringloop;
- biobased: innovatieve toepassing van biograndstoffen, onder andere door gebruik van biobased nafta als vervanging van fossiele nafta, productie van drop-in chemicaliën en dedicated biobased polymeren. Biomassa als brandstof is niet voorzien;
- digitale innovatie in de chemie, in de overgang van lineaire naar circulaire, complexe ketens ten behoeve van nieuwe banen in circulaire, complexe ketens;
- overige proces- en productinnovatie ten behoeve van groene chemie, waaronder op het gebied van elektrificatie (onder andere door plasmatechnologie en elektrificatie van thermische processen) en innovatieve productie en toepassingen van groene waterstof.

2.7.2 Spoor 2 - Investerings in technologie, systemen en infrastructuur: circulaire fundament

Beschrijving

Zuid-Limburg stelt in Spoor 2 dat investeringen in de 'hardware' van de economie nodig zijn om toekomstbestendige banen in de chemie te creëren. Specifiek is er behoefte aan inzet op groene waterstof; gezien de ligging van Chemelot landinwaarts, is er minder potentie voor de grootschalige opschaling van groene waterstofproductie. Er is wel behoefte aan aansluiting op landelijke waterstofinfra en een lokale waterstofringleiding. Met betrekking tot circulaire en biobased grondstoffen stelt men dat afval en bio-grondstoffen aparte infrastructuur vereisen. Er is daarom op Chemelot behoefte aan satelliet sites: havencapaciteit voor de ontvangst, opslag en verbouwing van grondstoffen, en aan infrastructuur voor vervoer van haven naar site. Dan is er nog het thema CO₂, waarvoor aansluiting op de landelijke CO₂-infrastructuur voor opslag en hergebruik het grootste doel is. Bovendien is er volgend op de voorziene aansluiting van Chemelot op het 380 kV-net behoefte aan investeringen in de elektrificatie van industriële installaties. Met betrekking tot overige infrastructuur: onder pijler 2 en 3 van het JTM beoogt Zuid-Limburg projecten rondom de benutting van restwarmte te ondersteunen; dit gebeurt niet binnen het JTF zelf.

Voorbeelden van mogelijke acties

- groene waterstofinfrastructuur onder andere de aanleg van een lokale waterstofringleiding, aansluitingen op de landelijke waterstofinfrastructuur, en installaties voor de productie van groene waterstof, mits groen geproduceerd en gebruikt om de industrie te verduurzamen. Inzet op waterstofinfrastructuur binnen het JTF en het RRF zijn complementair aan elkaar; waarbij in Zuid-Limburg de nadruk ligt op lokale aansluitingen, netwerken en innovatieve toepassingen;
- 'circulaire infrastructuur', onder andere de aanleg van pijpleidingen, een waterstofringleiding, en vervoer van grondstoffen;
- CO₂-infrastructuur: pijpleidingen voor lokaal transport en hergebruik van CO₂ en aantakking op (inter)nationale CO₂-buisleidingen (onder andere met Rotterdam (Porthos) en Noordrijn-Westfalen), eventueel gekoppeld aan een waterstofnetwerk. Met deze voorgenomen acties worden geen activiteiten ondersteund die gebruik maken van fossiele brandstoffen;
- lokale openbare infrastructuur voor de elektrificatie van het chemiecluster.

2.7.3 Spoor 3 - Een wendbare en weerbare beroepsbevolking: circulaire human capital agenda

Beschrijving

In spoor 3 kijkt Zuid-Limburg naar de transitie naar een duurzaam chemiecluster met toekomstbestendige banen. Dit zorgt voor diverse arbeidsmarktbehoeften zoals om- en bijscholing (leven lang ontwikkelen) in de chemie. Daarom is er behoefte aan om- en bijscholing van werkenden ('leven lang ontwikkelen', kennisontwikkeling werknemers) en het moderniseren van de onderwijsketen zodat de kennis van jongeren aansluit op de vraag. Bovendien richt men zich op de begeleiding van werkzoekenden: Een tweede effect is het verlies aan fossiele banen. Naast scholing is een tweede opgave daarom zorgen dat mensen die hun baan verliezen of werkloos zijn, (weer) aan het werk komen. Er is behoefte aan onder andere baanmatching en baanbegeleiding van werk naar werk in de chemie, maatregelen voor actieve inclusie van werkzoekenden incl. kwetsbare doelgroepen als 55-plussers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Tot slot vergroot de klimaattransitie de vraag naar arbeid en daarmee de krapte op de arbeidsmarkt. Daarom is het aantrekken en behoud van talent voor de chemie van groot belang. Om dit te bereiken zet Zuid-Limburg in op duurzame inzetbaarheid, een leven lang ontwikkelen én op het aantrekken van talent voor de chemie.

Voorbeelden van mogelijke acties

- toekomstbestendige arbeidsmarkt door leven lang ontwikkelen. Acties zijn onder andere het ontwikkelen van 'circulaire economie-modules' voor werkenden in samenwerking met onderwijs, realisatie van makerspaces/fieldlabs voor studenten en professionals, een Expertisecentrum Circular Engineering, en het verbeteren van onderwijscurricula (integreren van circulaire kennis, ontwikkelen van curricula of delen daarvan), en onderwijsfaciliteiten om op te leiden voor kansrijke crossovers met de chemie (onder andere farmacie);
- begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan in de groene chemie, te midden van een door de klimaattransitie veranderende sector;
- aantrekken en behoud talent voor de chemie. Het gaat onder andere om het aantrekken van zij- instromers (onder andere met een Talentenbureau), aantrekken van jeugd (onder andere met een Talent Office, ondersteuning bij matching van vraag en aanbod), inzet op duurzame inzetbaarheid en vergroting van participatie op de arbeidsmarkt van vrouwen in de chemie.

3

JURIDISCH KADER

3.1 De SMB-richtlijn

In juli 2001 heeft de Europese Commissie overeenstemming bereikt over de Europese SMB-richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De SMB-richtlijn schrijft voor dat de milieueffecten van uiteenlopende plannen en programma's moeten worden beoordeeld, zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de daadwerkelijke ontwikkeling van plannen en te zijner tijd bij de vaststelling ervan. Voor de beoordeling van individuele projecten is de MER-richtlijn (85/337/EEG) en de wijzigingen daarop van toepassing (zie afbeelding 3.1).

Afbeelding 3.1 De verschillende methoden voor de milieubeoordeling van plannen, programma's en projecten.¹

Doelstellingen van de SMB-richtlijn

De doelstellingen van de SMB-richtlijn zijn:

- 1 zorgen voor een hoog beschermingsniveau van het milieu;
- 2 bijdragen aan de integratie van milieuaspecten bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en programma's met het oog op de bevordering van duurzame ontwikkeling;
- 3 ervoor zorgen dat een milieubeoordeling wordt uitgevoerd van bepaalde plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben.

Wanneer is een SMB verplicht?

Artikel 3, lid 2, van de SMB-richtlijn bepaalt dat **altijd** een milieubeoordeling moet worden uitgevoerd voor plannen en programma's:

- a) die betrekking hebben op landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme en ruimtelijke ordening of grondgebruik en die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in bijlagen I en II bij Richtlijn 85/337/EEG genoemde projecten, of;
- b) waarvoor, gelet op het mogelijk effect op gebieden, een beoordeling vereist is uit hoofde van de artikelen 6 of 7 van Richtlijn 92/43/EEG.

¹ https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2015/June_Kiev_10-12.06_EaP_GREEN/11.06/2_Kremlis.pdf.

Lid 3 stelt: 'Voor in lid 2 bedoelde plannen en programma's die het gebruik bepalen van kleine gebieden op lokaal niveau en voor kleine wijzigingen van in lid 2 bedoelde plannen en programma's is een milieubeoordeling alleen dan verplicht wanneer de lidstaten bepalen dat zij aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.'

Waarom een screening?

De SMB-richtlijn (artikel 3, lid 5) bepaalt: 'De lidstaten stellen vast, door een onderzoek per geval of door specificatie van soorten plannen en programma's, of door combinatie van beide werkwijzen, of de in de leden 3 en 4 bedoelde plannen of programma's aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben. Hierbij houden zij voor alle gevallen rekening met de relevante criteria van bijlage II, om ervoor te zorgen dat plannen en programma's met mogelijke aanzienlijke milieueffecten door deze richtlijn zijn gedekt.'

Het proces waarbij wordt bepaald of plannen of programma's onder de SMB-verordening vallen, wordt 'screening' genoemd. In de volgende gevallen wordt een screening uitgevoerd:

- plannen of programma's die gebruik maken van kleine gebieden op lokaal niveau;
- plannen of programma's die een kleine wijziging zijn ten opzichte van een bestaand plan of programma;
- plannen of programma's die het kader vormen voor toekomstige, 'niet-MER-projecten' in de zin van artikel 6 of 7 van Richtlijn 92/43/EEG.

3.2 Uitvoering van de SMB-richtlijn in Nederland

Hieronder worden de relevante juridische kaders en de criteria voor screening gegeven voor Nederland¹.

Juridisch kader

De SMB-richtlijn is vastgelegd in:

- de Wet milieubeheer, met name hoofdstuk 7;
- het Besluit milieueffectrapportage.

Criteria voor screening

Voor elk wettelijk plan of programma dat aan 1 of beide van de onderstaande voorwaarden voldoet, moet een SMB worden uitgevoerd;

- elk plan of programma dat een kader vormt voor activiteiten waarvoor een MER of een MER-screening moet worden uitgevoerd. Een plan wordt ten minste geacht het kader voor die activiteiten te vormen indien het een gebied of route voor die activiteiten indiceert, of in het plan een of meer gebieden of routes voor die activiteiten worden overwogen. In deel C en deel D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage is in de derde kolom expliciet beschreven om wat voor soort plannen het gaat en waar deze plannen in relevante wetten worden genoemd;
- elk plan of programma, waarvoor op basis van een in het plan opgenomen activiteit een passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van de Wet natuurbescherming 2017 (de Nederlandse omzetting van de Vogel- en Habitatrichtlijn).

3.3 Gerelateerde regelgeving

De SMB-richtlijn 2001/42/EG is de belangrijkste relevante wet- en regelgeving voor het JTF-programma. Naast de SMB-richtlijn is er nog sprake van andere internationale regelgeving waarin normen en richtlijnen voor het screeningproces zijn vastgelegd. Onderstaand zijn de belangrijkste op een rijtje gezet.

¹ https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/NL_SEA_summary_report.pdf.

VN-Protocol over Strategische Milieubeoordeling

Dit internationale protocol verplicht de partijen ertoe een strategische milieubeoordeling uit te voeren. Volgens dit protocol moeten de partijen voor bepaalde plannen en programma's een strategische milieubeoordeling uitvoeren. Dit Protocol vormt een aanvulling op het Verdrag van Espoo door ervoor te zorgen dat de afzonderlijke partijen de milieubeoordeling in een zeer vroeg stadium in hun plannen en programma's integreren. Op die manier helpen zij de basis te leggen voor duurzame ontwikkeling. Het Protocol voorziet in uitgebreide raadpleging van het publiek bij het besluitvormingsproces van de overheid. Het protocol is op 11 juli 2010 in werking getreden¹.

Vogel- en Habitatrichtlijn

Deze richtlijnen worden vaak genoemd in combinatie met de SMB-richtlijn en vormen de pijler van de Europese wet- en regelgeving op het gebied van natuurbescherming inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, die in 1992 is aangenomen, beoogt de instandhouding van de biodiversiteit te bevorderen, rekening houdend met economische, sociale, culturele en regionale aspecten. De richtlijn vormt samen met de Vogelrichtlijn de belangrijkste pijler van het Europese natuurbeschermingsbeleid en vormt de basis van het trans-Europese ecologische netwerk van Natura 2000-gebieden, die ervoor zorgen dat deze gebieden worden beschermd tegen mogelijk schadelijke invloeden. De Vogel- en Habitatrichtlijn is al diverse keren aangepast aan de verschillende uitbreidingen van de Europese Unie. Hieronder staat een overzicht van de wijzigingen in de 2 richtlijnen in het kader van de impact van de uitbreiding. Een geconsolideerde versie van de richtlijn bevat de meest recente versies van de bijlagen.²

In totaal worden meer dan 1.000 dier- en plantensoorten alsmede 200 habitattypes, die in de bijlagen bij de richtlijn zijn opgenomen, op verschillende manieren beschermd:

- soorten in bijlage II (ongeveer 900): de kerngebieden van de habitat van deze soorten zijn aangewezen als gebieden van communautair belang (GCB) en zijn opgenomen in het Natura 2000-netwerk. Deze gebieden moeten worden beheerd in overeenstemming met de ecologische behoeften van de soorten;
- soorten in bijlage IV (ruim 400, waaronder vele soorten van bijlage II): in de hele EU (dus zowel binnen als buiten de Natura 2000-gebieden) moeten strenge maatregelen worden genomen om deze soorten te beschermen;
- soorten in bijlage V (ruim 90): De lidstaten moeten ervoor zorgen dat de exploitatie en het in het wild vangen van deze soorten verenigbaar zijn met het behoud van die soorten in een gunstige staat van instandhouding.

De Europese Commissie heeft richtlijnen voor de bescherming van soorten gepubliceerd teneinde de lidstaten te helpen het bepaalde in de richtlijn correct te implementeren. Er zijn Europese actieplannen voor soorten ontwikkeld om de populaties van bepaalde soorten overal in de EU te herstellen. De Europese Commissie bevordert tevens de instandhouding van de 5 soorten grote carnivoren van Europa en steunt de Europese rode lijsten van bedreigde diersoorten, die door de IUCN zijn opgesteld met als doel een overzicht te geven van de staat van instandhouding van ongeveer 6.000 Europese soorten, zodat passende maatregelen kunnen worden genomen om de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen.

3.4 Gerelateerde jurisprudentie van het Europees Hof

De SMB-richtlijn 2001/42/EG is de belangrijkste relevante wet- en regelgeving voor de SMB-Screening van het JTF-programma. In meerdere casussen is door het Europees Hof van Justitie (EHvJ) met arresten nadere duiding gegeven aan de toepassing van de Richtlijn in de praktijk. Deze jurisprudentie is bij het uitvoeren van de onderhavige analyse toegepast.

¹ <https://unece.org/introduction-sea-protocol>.

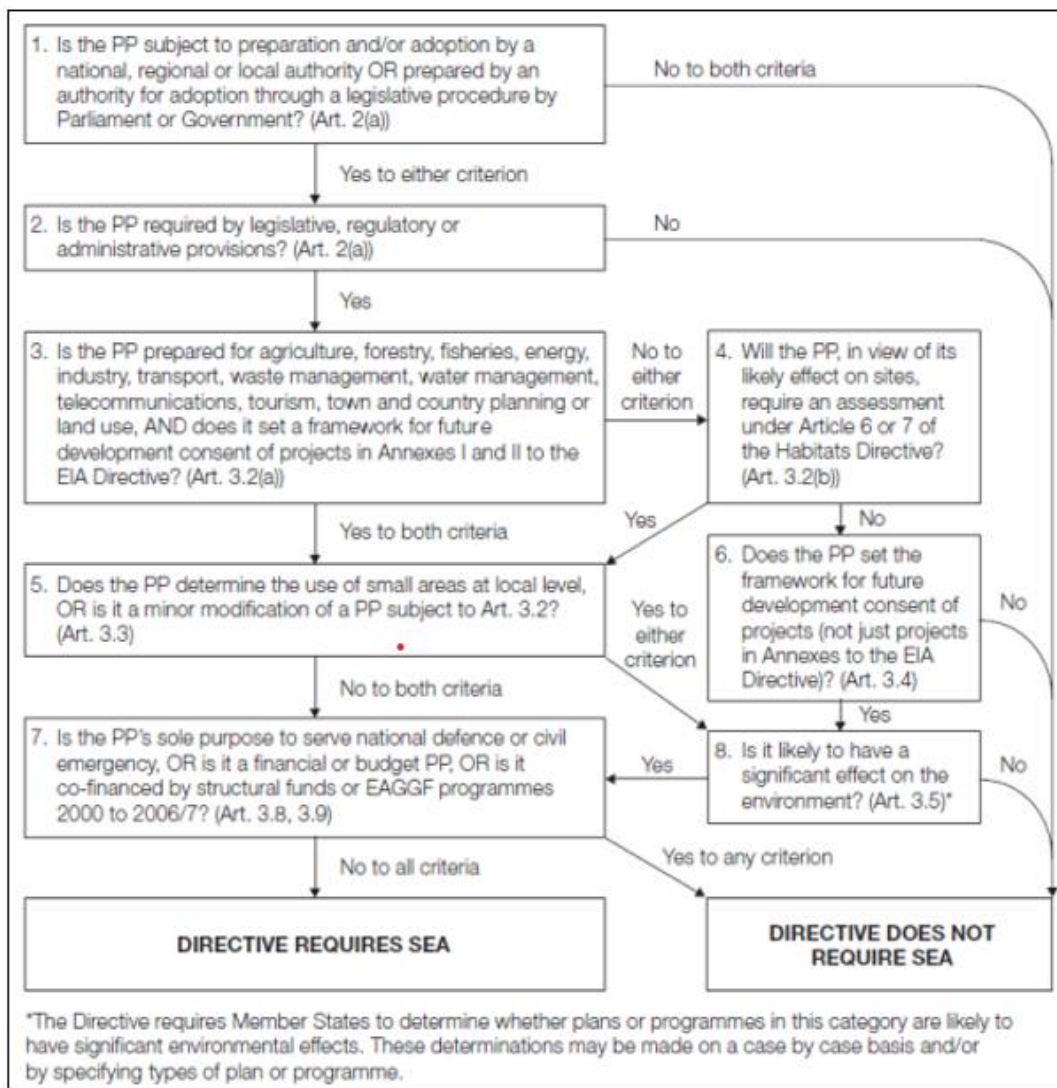
² https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsDirective/index_en.htm.

4

METHODOLOGIE VOOR SCREENING NAAR EVENTUELE NOODZAAK TOT STRATEGISCHE MILIEUBEOORDELING

De SMB-screening is toegespitst op de vraag of voor het programma een SMB nodig is. Het volgende schema geeft een weergave van het screeningproces en de criteria voor de toepassing van de richtlijn op plannen en programma's (PP).

Afbeelding 4.1 Toepassing van de SMB-richtlijn op plannen en programma's¹

¹ https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/7657/practicalguidesea.pdf.

Op basis van de volgende tabel 4.1 wordt beoordeeld of JTF Nederland 2021-2027 onder een categorie plannen valt waarvoor een SMB is vereist.

Tabel 4.1 SMB-screening van JTF Nederland 2021-2027

Stap	Ja/Nee	Reden
1 is het programma door een instantie op nationaal, regionaal of lokaal niveau opgesteld en/of vastgesteld OF door een instantie opgesteld om middels een wetgevingsprocedure door het parlement of de regering te worden vastgesteld? (Artikel 2(a))	ja	het JTF-programma is opgesteld door verschillende nationale of regionale overheidsinstanties (zoals provincies) en zullen door een aantal van deze instanties worden vastgesteld
2 is het programma door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen voorgeschreven? (Artikel 2(a))	ja	het JTF-programma moet worden opgezet volgens de verordening 2021/1056 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie
3 is het programma voorbereid met betrekking tot landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme en ruimtelijke ordening of grondgebruik EN vormt het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in bijlagen I en II bij de MER-richtlijn genoemde projecten? (Artikel 3.2(b))	nee	het JTF-programma vormt geen kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in de bijlagen bij de MER-richtlijn genoemde projecten. Dit argument wordt ondersteund door de handleiding van de SMB-richtlijn, waarin staat dat de formulering 'het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor projecten', waarbij er van uit wordt gegaan dat het plan of programma criteria of voorwaarden bevat op basis waarvan de vergunningverlenende instantie over een vergunningaanvraag beslist' (p. 10). Het JTF-programma heeft dergelijke criteria of voorwaarden niet. Het biedt enkel een abstract kader voor toekomstige subsidieopenstellingen, verdeeld in specifieke categorieën. Onder deze openstellingen kunnen subsidies voor bepaalde projecten worden aangevraagd. Slechts op algemene wijze worden voorbeelden van potentiële initiatieven omschreven, waarvan niet zeker is dat deze worden aangevraagd. De voorbeelden zijn daarom ook niet gedetailleerd ten aanzien van de ligging, aard, omvang en gebruiksvoorwaarden, of de toewijzing van hulpbronnen in verband met deze projecten. ¹ De eventuele projecten die te zijner tijd daadwerkelijk een aanvraag indienen én voor subsidie worden geselecteerd zijn nog onbekend. De omvang en locatie van de specifieke projecten kunnen daarom ook nog niet worden vastgesteld. Weliswaar kan het JTF-programma een zekere invloed hebben op de locatie van projecten, door het moeilijk te maken te kiezen voor een locatie die niet aansluit op mogelijke projecten voor de transitieopgaven, maar deze lichte indicatie biedt geen gronden om toekomstige vergunningen te kunnen toekennen. Daarbij ontbreekt een groot pakket aan criteria en modaliteiten voor de goedkeuring en uitvoering van projecten. De bepalingen in het JTF-programma hebben geen voldoende groot belang en reikwijdte om toepasselijke voorwaarden te bepalen en keuzen met betrekking tot milieu te maken, die dienen om voorwaarden vast te stellen waaronder toekomstige concrete projecten voor de transitieopgaven kunnen worden vergund

¹ Ro. 62, Europese Hof van Justitie, zaak C-300/20

Stap	Ja/Nee	Reden
		Deze hoge mate van abstractie maakt dat er geen beoordeling van milieueffecten plaats kan vinden. Het programma vormt geen kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen.
4 is voor het programma, gelet op het mogelijk effect op gebieden, een beoordeling vereist uit hoofde van de artikelen 6 of 7 van de Habitatrichtlijn? (Artikel. 3 lid 2 (b))	nee	<p>artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn luidt:</p> <p>‘Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied’.</p> <p>Het is onwaarschijnlijk dat een plan dat zich beperkt tot het vaststellen van richtsnoeren voor de toekenning van subsidies voor regionale ontwikkeling (zoals het JTF-programma) significante effecten kan hebben op beschermde Natura 2000-natuurgebieden. Deze significante effecten worden doorgaans veroorzaakt door bijvoorbeeld ruimtelijke-ordeningsplannen (zoals de Nederlandse bestemmingsplannen) die specifieke keuzes inhouden over welk type activiteiten in een bepaald gebied zijn toegestaan</p>
5 bepaalt het programma het gebruik van kleine gebieden op lokaal niveau OF is het een kleine wijziging van een plan/programma (Artikel 3 lid 3)?	nee	
6 vormt het programma het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor projecten (niet alleen projecten in de bijlagen bij de MER-richtlijn)? (Artikel 3 lid 4)	nee	zie antwoord op vraag 3
7 is het programma uitsluitend bestemd voor nationale defensie of begrotingsplannen of -programma's OF wordt het medegefinancierd door de structuurfondsen of EAGGF-programma's 2000-2006/7? (Artikel 3 lid 8 en 9)	niet van toepassing	<p>het programma kan worden beschouwd als een financieel plan in de zin van artikel 3, lid 8, van de SMB-richtlijn, waarin het volgende wordt gesteld: ‘De volgende plannen en programma's vallen niet onder deze richtlijn: [...] financiële of begrotingsplannen en -programma's.’ Volgens de SMB-handleiding ‘omvatten financiële plannen en -programma's bijvoorbeeld plannen en programma's die aangeven hoe een project of activiteit zal worden gefinancierd of wie in aanmerking komen voor subsidies’ (blz. 19).</p>
8 kan het programma een aanzienlijk effect hebben op het milieu? (artikel 3.5)	niet van toepassing	zie antwoord op vraag 4

Het programma JTF Nederland 2021-2027 vormt geen kader voor activiteiten die aan een MER zijn onderworpen. Het bevat evenmin activiteiten waarvoor een passende beoordeling op basis van de Wet natuurbescherming is vereist. Zie in dit kader ook het antwoord op de vragen 2, 3 en 4 in de tabel hierboven. De voorbeelden van projecten die in de programmadocumenten staan genoemd, dienen daar louter ter illustratie. Het programma als geheel, noch de regionale transitieplannen individueel, stellen voorwaarden waaronder concrete projecten worden vergund, geven enig recht tot uitvoering van een concreet project en bevatten modaliteiten en criteria voor de beoordeling van eventuele vergunning.

5

RAADPLEGING CONFORM ARTIKEL 3, LID 6 VAN DE RICHTLIJN

Ter verificatie van de uitgevoerde analyse naar de noodzaak tot een SMB-Screening zijn de uitkomsten in concept voorgelegd aan de relevante instanties van de 6 JTF-regio's en de 2 betrokken ministeries:

- JTF Noord, Selma Zorgman;
- Milieu-autoriteit Noord, Wilma Degenhart Drenth;
- JTF IJmond & Milieu-autoriteit IJmond, Vera van Vuuren;
- JTF Rijnmond, Ruud van Raak;
- JTF Zeeuws-Vlaanderen, Madeline Buining;
- Milieu-autoriteit Rijnmond & Zeeuws-Vlaanderen, Paul van der Zee;
- JTF West-Noord-Brabant, Nicolle Lambregts;
- Milieu-autoriteit West-Noord-Brabant, Jan van Kleef;
- JTF Limburg, Servi Verstappen;
- Milieu-autoriteit Limburg, Léon Vorstermans;
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Frans Verkaart en Felix Netten;
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Giovanni Floor.

Op 25 oktober 2022 zijn de uitkomsten van de analyse en het opgestelde concept-rapport nader besproken met een grote vertegenwoordiging van voornoemde betrokkenen. Uit de verkregen reacties – zowel per e-mail als in deze digitale bespreking – is geconcludeerd dat de relevante instanties de conclusie in hoofdstuk 6 hierna onderschrijven.

6

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN SMB-SCREENING

Het Nederlandse JTF-programma 2021-2027 richt zich op de separatie doelstelling van het Europese Cohesiebeleid: *Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs (JSO 8.1).*

Binnen deze beleidsdoelstelling zijn in de regionale deelprogramma's doelstellingen geselecteerd en geplande acties (actielijnen) gedefinieerd in aansluiting op de doelen c.q. subsidiabele activiteiten van het JTF:

- A. productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen, daaronder begrepen micro-ondernemingen en startende ondernemingen — die leiden tot economische diversificatie, modernisering en reconversie;
- B. investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen;
- C. investeringen in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën;
- D. investeringen in het gebruik van technologie, alsook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies;
- E. investeringen in hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad (17), met inbegrip van de daarin vastgestelde duurzaamheidscriteria, en in energie-efficiëntie, onder meer met het oog op het terugdringen van energiearmoede;
- F. investeringen in slimme en duurzame lokale mobiliteit, met inbegrip van het koolstofvrij maken van de lokale vervoerssector en de infrastructuur daarvan;
- G. herstel en modernisering van stadsverwarmingsnetten met het oog op de verbetering van de energie-efficiëntie van stadsverwarmingssystemen en investeringen in warmteproductie, op voorwaarde dat de voorzieningen voor warmteproductie uitsluitend door hernieuwbare energiebronnen worden gevoed;
- H. investeringen in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- I. investeringen in de regeneratie en decontaminatie van brownfieldsites en in bodemherstel, waar nodig met inbegrip van de noodzakelijke groene infrastructuur en herbestemmingsprojecten, rekening houdend met het beginsel 'de vervuiler betaalt';
- J. investeringen in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling;
- K. bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- L. begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- M. actieve inclusie van werkzoekenden;
- N. technische bijstand;
- O. andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen zoals aangegeven in territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie overeenkomstig artikel 11.

Op grond van de Europese regelgeving ten aanzien van het Cohesiebeleid dienen de geprogrammeerde activiteiten in het Nederlandse JTF-programma 2021-2027 te toetsen of een Strategische milieubeoordeling moet worden uitgevoerd. Deze zogenaamde 'SMB-screening' dient de instructies van Richtlijn 2001/42/EG te volgen. In opdracht van de 3 JTF-II's hebben de adviesbureaus Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs en ERAC de (deel-) programma's getoetst.

De screening is uitgevoerd als 'Stap 1' conform de richtsnoeren en toelichtingen die hiervoor zijn opgesteld door de Europese Commissie en zoals genoemd in hoofdstuk 1 (en afbeelding 1.1). Deze analyse is enerzijds uitgevoerd op het niveau van het integrale JTF programmadocument, anderzijds door te kijken naar de specifieke voorziene sporen/ acties/ actielijnen/ projectsoorten in de 6 individuele regionale transitieprogramma's.

De analyse van de geplande acties (actielijnen) in de Nederlandse JTF deelprogramma's 2021-2027 is uitgevoerd conform de instructies van de Europese Commissie en op basis van de expertkennis op zowel milieu & duurzaamheid als op JTF en andere Europese programma's bij de beide bureaus gezamenlijk.

Op basis van het schema en de beoordelingstabel in hoofdstuk 4 concludeert Witteveen+Bos:

er is géén noodzaak tot een nadere Strategische milieubeoordeling op het Nederlandse JTF-programma 2021-2027 en de onderliggende 6 regionale deelprogramma's. Het programma en de regionale deelprogramma's vallen niet onder de scope van Richtlijn 2001/42/EG zoals bepaald en nader uitgelegd door de Europese Commissie.

Deze conclusie wordt gestaafd door het feit dat JTF Nederland 2021-2027 qua abstractie sterke overeenkomsten vertoont met de andere subsidieprogramma's onder Europese fondsen in Nederland, zoals EFRO en Interreg A-programma's. Voor het Interreg A-programma Deutschland-Nederland 2014-2020 is voorheen een SMB uitgevoerd die concludeerde dat 1) het gezien het globale karakter van het programma niet goed mogelijk is om substantiële milieueffecten te constateren en 2) er geen significante milieueffecten te verwachten zijn.

Wanneer binnen het programma toekomstige projecten worden ontwikkeld die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben, wordt geadviseerd afzonderlijke screenings uit te voeren door de daartoe bevoegde en aangewezen instanties om na te gaan hoe milieuaspecten in het project kunnen worden geïntegreerd. Hierbij moet door die instanties getoetst worden aan het Besluit milieueffectrapportage. Daaruit volgt dan wel of geen m.e.r.-beoordelingsplicht. Bij een directe m.e.r.-plicht of een positieve m.e.r.-beoordelingsplicht zal een milieueffectrapport (MER) moeten worden opgesteld. Wij bevelen aan deze screening te laten uitvoeren door projectontwikkelaars als onderdeel van de aanvraag voor de toekenning van het project.

Deze aanbeveling herkennen wij reeds in de voorwaarden die alle regionale JTF deelprogramma's actief hebben opgenomen om naleving van de Europese verplichtingen tot milieubeoordeling (nationaal gecodificeerd) op projectniveau nog nader te borgen in de uitvoering. Zo wordt in de projectselectie geborgd dat een project pas in aanmerking komt voor financiële steun vanuit het JTF programma, wanneer het uitvoeringsgereed is. Dit betekent dat bij vergunningplichtige investeringen de milieu-impact moet zijn beoordeeld door de daarvoor aangewezen instanties en dat alle (milieu)vergunningen zijn verkregen¹. In de voorwaarden dat een project al vergund moet zijn vóór selectie onder het JTF-programma en toekenning van subsidie, steekt een aanvullende bevestiging van de conclusie dat het programma als geheel, noch de regionale transitieplannen individueel, kaders bevatten voor toekenning van vergunningen.

¹ Toepassing in de praktijk hiervan gaat uit van aangevraagd-zijn ten tijde van de aanvraag en het verleend zijn ten tijde van de subsidietoekenning. Subsidieverlening onder opschortende voorwaarde op dit punt is daarbij mogelijk.

Ten slotte

Zoals in hoofdstuk 1 gesteld, behandelt dit rapport de zuivere vraag vanuit de Europese Richtlijn of er al dan niet een nadere milieubeoordeling noodzakelijk is. Deze primair juridische analyse doet geen afbreuk aan de ambities en intenties van het gehele programma JTF Nederland 2021-2027 om juist ten positieve bij te dragen aan de energietransitie en daarmee positieve effecten voor het milieu en de leefomgeving te bereiken.

Deze ambities spreken bijvoorbeeld kwantitatief uit de resultaatsindicatoren van het programma JTF Nederland 2021-2027:

- op de resultaatsindicator 'RCR29' is de streefwaarde een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met 39 duizend ton CO₂ equivalenten per jaar;
 - op de resultaatsindicator 'RCR 48' is de streefwaarde het hergebruik van 2,6 miljoen ton afval per jaar als grondstof.
-

